

Saskia Braam (Ebbinge) – De to-do lijst van het leven of essentie van het leven?

(16/09/2014)

De afgelopen jaren hebben wij bij Ebbinge ruim veertig directieposities bij Goede Doelenorganisaties vervuld. Organisaties zoals Natuurmonumenten, het Rode Kruis, het Wereldnatuurfonds, Cordaid, Adessium en vele anderen. Recent heeft ook een van onze eigen collega's de overstap gemaakt van Ebbinge naar Stichting Laluz als Algemeen Directeur.

Jullie zullen waarschijnlijk weten dat wij niet alleen voor not-for-profit organisaties werken, maar ook veel voor commerciële ondernemingen in de retail/consumergoods, de handel & industrie en de professionele dienstverlening. Ook zijn wij actief in de publieke markt op het gebied van gezondheidszorg en onderwijs - bijvoorbeeld hogescholen en universiteiten. Daar zoeken wij met name Raden van Commissarissen, Algemene Directeuren, CFO's, COO's en commerciële en HR-directieleden. Voor nu zou ik specifiek willen inzoomen op de aantrekkingskracht van de not-for-profitorganisaties en de maatschappelijk georiënteerde omgevingen. Dit zijn mooie en bijzondere plekken waar veelal professionaliteit gevraagd wordt in een maatschappelijke context.

Wat wij zien - juist ook in de afgelopen jaren, de crisistijd - is dat deze plekken een grote aantrekkingskracht hebben op veel verschillende mensen met heel diverse achtergronden. Een ontwikkeling die al langere tijd gaande is en die ook niet in economisch minder voorspoedige tijden lijkt af te nemen: de overweging om op een bepaald moment in je loopbaan de overstap te maken naar een maatschappelijk georiënteerde organisatie. Wij zien deze aantrekkingskracht ook eerder toe- dan afnemen en waar dit vroeger nog als een overstap naar de laatste baan voor het pensioen werd gezien, zien wij ook de grote aantrekkingskracht op jongeren, op dertigers. Veel mensen overwegen deze overstap, de overstap naar een heel andere omgeving dan waar ze jarenlang in gewerkt hebben, een setting waarin je een maatschappelijk doel dient. Méér dan alleen targets halen en geld verdienen. Bijdragen aan een missie, een hoger doel en iets goeds terugdoen voor onze samenleving.

Op die veertig posities waar wij mee bezig zijn geweest, hebben in totaal ongeveer 10.000 mensen gereageerd. 10.000 mensen! Allemaal hoogopgeleide kandidaten met mooie achtergronden en hoge salarissen. Veelal afkomstig uit commerciële organisaties en dus bereid te halveren in salaris. Ze willen

het roer omgooien. En deze trend is niet alleen herleidbaar door de aantallen reacties maar ook kwalitatief, in de gesprekken die wij voeren met kandidaten die niet specifiek reageren op deze vacatures maar algemeen met ons praten over hun loopbaan en toekomst. Zij geven vaak aan, dat naast een geijkte carrière stap binnen dezelfde sector of het zelfde vakgebied, ze ook open staan voor een stap naar 'iets totaal anders'.

En deze kandidaten, die vaak in dienst zijn bij de grote, bekende bedrijven of consultants, geven bij ons aan op een kruispunt te staan in hun leven. Na tien, twintig jaren succesvol geweest te zijn in een vaak professionele en internationale setting, komt de vraag op wat ze nu eigenlijk echt hebben bereikt. Want ondanks alle goede beoordelingen en het succesvolle trackrecord spelen de vragen:

- Hoe bepalend ben je nu daadwerkelijk voor de toekomst van de organisatie?
- Wat is jouw daadwerkelijke bijdrage?
- Hoeveel impact heb je nu eigenlijk echt?
- Wie besluit er als het er op aan komt?
- En, ook al gaat het om tientallen miljoenen soms wel miljarden Euro's, hoeveel verantwoordelijkheid heb je nou eigenlijk echt?
- En waar gaat deze verantwoordelijkheid over?

Deze kandidaten staan op een kruispunt in hun loopbaan, op een kruispunt in hun leven. Al stiekem vaak over nagedacht en gedroomd en misschien is dit dan wel het moment dat de stap gezet gaat worden. Vaak hoor ik in deze gesprekken drie mogelijke toekomstscenario's: tòch blijven binnen de huidige onderneming als ze die ene mooie plek met meer eindverantwoordelijkheid kunnen krijgen, ondernemen in een kleiner bedrijf dan wel voor zichzelf beginnen, of de overstap maken naar een maatschappelijke onderneming. En welke maatschappelijke onderneming dat dan is, maakt eigenlijk niet eens zo heel veel uit.

Ogenschijnlijk drie heel verschillende richtingen: blijven, ondernemen of 'goed doen'. Maar desondanks kunnen alle drie de paden naar Rome leiden. Met elk zijn eigen voor- en nadelen. En waar ook met veel enthousiasme, passie en overtuiging over verteld wordt. Elke richting past net weer op een andere manier bij de privésituatie en de verschillende drijfveren die iemand heeft.

De mensen die ik spreek zijn zeer gedreven, ambitieus en resultaatgericht. Ze willen oprecht impact hebben in de samenleving. Ze willen een bijdrage leveren aan het grotere geheel en in verbinding staan met de maatschappij. En ze zijn vaak zoekende naar de beste vorm om dat te kunnen doen.

Maar betekent dat dan ook dat de maatschappij en de maatschappelijke organisaties op deze veelbelovende en succesvolle mensen staan te wachten? En zijn deze kandidaten eigenlijk wel geschikt voor een maatschappelijk bestuurlijke positie? Is de motivatie 'om iets terug te willen doen voldoende?' Is het voldoende er heel gemotiveerd over te kunnen vertellen, en ook zeker te weten dat dit dé droombaan is en bereid zijn te halveren in salaris?

Dan is de vraag: waar gaat het eigenlijk om bij deze keuze? Wat is er nodig om succesvol te kunnen zijn in die andere omgeving? En hoe kun je nou weten of dit echt je droombaan is terwijl je nooit eerder in deze setting zat? En dan helemaal lastig: hoe kun je hierop selecteren?

De kritische geluiden die uit de markt komen en ook uit maatschappelijke organisaties zelf, zijn dat deze ambitieuze, resultaatgerichte en succesvolle kandidaten weliswaar heel gedreven zijn en ook mooie resultaten hebben neergezet in een eerdere ervaring. Maar hoe diepgeworteld is de overtuiging die zij hebben om voor een bepaald doel te gaan werken? Hoe geloofwaardig is het dat die succesvolle manager van Shell overstapt naar Greenpeace, van Ahold naar Wakker Dier of van Unilever naar het Wereldnatuurfonds. Is dit eigenlijk niet heel schijnheilig?

Zij worden gezien als die carrièretijgers die dit soort posities vaak ambiëren vanuit hun ambitie en ego. En niet vanuit een persoonlijke missie. En als je kiest vanuit ego en het uiterlijk, hoe kun je dan daadwerkelijk achter dat doel gaan staan waar het allemaal om gaat? Een doel en een missie waar de werknemers van deze organisatie vaak al jaren, misschien zelfs al hun hele leven, door gedreven worden.

Hebben we het hier niet over het afvinken van de To-Do-List-Van-Het-Leven? De lijst met activiteiten die je moet voltooien om als succesvol en geslaagd bestempeld te kunnen worden? Leven zoals het hoort. De goede studie doen, in het juiste studentennetwerk terecht komen, de goede baan en carrière doorlopen, het gezin stichten, een mooi huis met hobby's, het sociale en bestuurlijke netwerk. En dan, als cherry on the cake, dé directiepositie in die ene maatschappelijke onderneming. De To-Do-List-Van-Het-Leven is compleet.

Die kritiek is niet geheel onredelijk. Want is dit niet inderdaad heel makkelijk? Om na die jaren waarin heel veel geld verdiend is, en de schapjes op het droge zijn, en waarbij de natuur, de dieren of de duurzaamheid nooit echt een rol speelde in het zakendoen, nu te kiezen voor een missie die volledig gaat over deze natuur, de dieren of de duurzaamheid van de planeet? Hoe geloofwaardig ben je dan nog voor de interne organisatie en voor externe stakeholders?

En dat brengt mij bij de vraag waar dit allemaal over gaat.

- Waarom doe jij de dingen die je doet?
- Welke keuzes maak jij in je leven?
- En wat doe je als je zelf op dat kruispunt staat?
- Waar ben je mee bezig in je leven en waar gaat het naar toe?
- En hoe kom je erachter als je het niet weet?

Dit zijn vragen waar wij zelf voortdurend mee bezig zijn maar het ook met onze kandidaten veelvuldig over hebben.

Tussen geboorte en dood zit bij de meeste mensen een periode van tientallen jaren. En in die tijd vindt er een voortdurende ontwikkeling plaats. Er wordt ook wel gesproken over de natuurlijke levensloop van de mens. In het leven krijgt de mens als vanzelf momenten aangereikt die vragen om reflectie en verdieping en die kunnen leiden tot ontwikkeling. Dat kunnen natuurlijke momenten zijn, die overgangssituaties van de ene naar de andere levensfase markeren. Zoals bijvoorbeeld de puberteit - de eerste weg in de voorbereiding op zelfstandigheid. Maar reflectiemomenten dienen zich ook aan in het leven bij heftige gebeurtenissen zoals kinderen die het huis uit gaan, een overlijden, een ziekte, een partner die vreemd gaat, ontslag en zo veel meer. Dit zijn de momenten dat het leven lijkt te wankelen, dat er weinig of geen houvast meer is en dat het voelt alsof alle basis die er was wordt weggevaagd. Ook als het ogenschijnlijk goed met iemand gaat, kan het zijn dat alle richting kwijt is. En juist deze situaties zijn daardoor levensbepalende momenten, breekpunten in een leven. Maar ook de kans om opnieuw te kiezen. Want als er geen richting meer is en je mentaal verdwaald bent, dan zul je, om verder te kunnen gaan, een nieuwe koers moeten bepalen. En die koers moet goed zijn. En de enige juiste koers wordt bepaald door het eigen, interne kompas dat iedereen heeft.

In de wereldeconomie is voor elke radicale bewustzijnsverandering een prikkel nodig, een crisis. Dat stellen Robert en Edward Skidelsky, twee bekende Amerikaanse economen. En je kunt je voorstellen dat

dat niet alleen geldt voor de wereldeconomie maar ook op individueel niveau. Dood, ziektes, ruzies, scheidingen, teleurstellingen, falen en ontslag kunnen leiden tot persoonlijke crises. Dán wordt de mens als vanzelf gedwongen opnieuw koers te bepalen. En zeker niet altijd, maar vaak wel, wordt dan de weg naar binnen gezocht en wordt er ruimte gegeven aan existentiële vragen.

Maar waarom zouden we met elkaar wachten totdat deze momenten zich voordoen? Persoonlijke crises versnellen het proces en zorgen voor een onontkoombaarheid. Maar als we goed naar ons zelf en de signalen om ons heen luisteren, dan dienen deze momenten van reflectie, de signalen van verandering, de kansen op geluk, zich voortdurend aan. Ook als er dus geen crisis is.

Vroeger was het leven simpel. Na school trouwde je, werd er een gezin gesticht en werd de carrière opgestart en vaak na veertig jaar 'bij de zaak' ging je met pensioen. De verschillende levensfasen waarin men zat, waren voor iedereen duidelijk door de bijbehorende overgangsrituelen. Volwassen worden deed je door te trouwen, en als je ging trouwen, was dat het moment om uit huis te gaan. Maar deze rituelen bakenen de levensfasen niet meer zo helder af als vroeger. Niet iedereen trouwt, niet iedereen gaat uit huis of krijgt een eigen leven los van de ouders. Alles is veel meer met elkaar vermengd. Het is ook vaak niet meer helder in welke fase van het leven je zit. Kwam men vroeger rond een jaar of 50 in de zogenaamde midlife, nu is dat vaak al bij 40, bij vrouwen zelfs al rond de 38. En de laatste tijd zie je dat juist ook veel dertigers vragen stellen over het leven en de toekomst. Er zijn geen standaardmomenten meer die vragen om verandering en inzicht. Elke leeftijdscategorie wordt geconfronteerd met deze vragen of anders gezegd: op elke leeftijd kun je je eigen koers zoeken en zorgen voor dat breekpunt in je leven. Je bepaalt zelf je eigen levensloop.

En dat vraagt om continue zelfreflectie. Want elk moment is een moment van verandering. Elk moment is een moment van keuze. En om goed om te kunnen gaan met al deze mogelijkheden en keuzes, is het fundamenteel van belang te weten wat je bestemming is in dit leven. Als je weet wat je wilt bereiken en waar je naar toe wilt, zijn al die keuzes niet ingewikkeld meer.

Ieder mens op deze aarde heeft een eigen opdracht die verborgen zit in jezelf. En in de loop van ieders leven is het de bedoeling dat je je eigen opdracht gaat vervullen. In het eerste deel van je leven is je opdracht erachter te komen wat deze opdracht voor jou is. Wat zeker niet een eenvoudige vraag is. En als je weet wat je te doen staat, is het volgende deel van je leven bedoeld om deze opdracht te gaan vervullen. En daardoor te gaan worden wie je in potentie al bent.

De enige manier om erachter te komen wat jouw opdracht in het leven is, is door te reflecteren. Om de kansen die in het leven langs komen te pakken en je te verdiepen in wie jouw unieke persoon is.

- Wat is jouw blueprint?

- Wat zegt de echte ik, jouw ziel, over wie je bent en wat je opdracht is?

- Wat is de essentie van jouw persoon?

Als je daar kunt komen en ook durft te luisteren naar jezelf, dan vind je als vanzelf de informatie die je nodig hebt.

De bereidheid tot zelfonderzoek gaat veel verder dan het kunnen opsommen van je goede en slechte eigenschappen, het doen van een cursus of het leren omgaan met feedback. De reflectie die nodig is, doe je zelf, dat is zelfonderzoek. Door de echte stilte in jezelf op te zoeken en zo bij je unieke ik te komen. En als ik het heb over stilte, heb ik het niet alleen over verbale stilte of geen geluiden om je heen horen. Door in een stille kamer te gaan zitten en niets te zeggen, komt het antwoord niet meteen vanzelf. Maar als het lukt om echte stilte in je hoofd te krijgen, de stemmetjes die zo goed weten wat goed voor je is het zwijgen op te leggen en te durven vertrouwen dat dat wat er gaat komen de echte waarheid is. Dan kom je langzaam bij je essentie, bij je opdracht.

Stilte kun je op veel verschillende manieren vinden. Er zijn mensen die gaan op leadership trail naar Afrika en slapen op de savanne tussen de leeuwen. Een plek waar je niet meer kunt ontsnappen aan jezelf, de echte stilte komt daar op een gegeven moment vanzelf naar boven. Anderen gaan alleen op reis, zoeken een coach of gaan mediteren of mindfulness doen. Het komt uiteindelijk op hetzelfde neer: actief op zoek gaan naar de essentie in jezelf.

De uitdaging in het leven is om het natuurlijke moment van verandering aan te grijpen om te verdiepen, om de essentie in jezelf te vinden en de opdracht in je leven te aanvaarden. Als je dat weet, kun je bewust keuzes maken in alle elementen van het leven. Het kan zijn dat je daar in een andere omgeving voor wilt werken, of in een ander land wilt gaan wonen of dat je daar een andere partner voor nodig hebt. Maar dat is dan het gevolg van je innerlijke reis. Dat is iets heel anders dan het antwoord in de buitenwereld zoeken door een nieuwe baan te zoeken, te verhuizen of emigreren, nieuwe dingen te leren zoals motorlessen nemen of een affaire krijgen. Als je bij die belangrijke momenten in je leven, op de kruispunten, kiest voor een nieuwe wending zonder de zelfverdieping er aan vooraf gedaan te hebben, dan zal uiteindelijk die nieuwe keus niet anders uitpakken dan eerdere ervaringen. Want dan heb je wel

een nieuwe baan of je kiest voor een nieuwe omgeving, maar dan zul je daar opnieuw tegen dezelfde muren oplopen. Laat de To-Do-List-Van-Het-Leven een gevolg zijn van je eigen verdieping en ontwikkeling en niet de leidraad zijn van je keuzes.

Jullie hebben gemerkt dat ik het al lang niet alleen meer heb over de overstap van een commercieel gedreven organisatie naar een NGO of andere maatschappelijke onderneming. Alle grote keuzes in het leven waar je voor staat, staan in het teken van de opdracht die jij in het leven hebt gekregen. Of dat nou gaat om je baan, je gezin, je relatie, het land waar je woont of de vriendschappen die je hebt. Als je je keuzes baseert op jouw eigen blueprint, jouw eigen zielsessentie, dan zal het besluit dat daaruit volgt altijd goed zijn. En dan zullen ook de gevolgen, hoe lastig of zwaar soms dan ook, goed blijken te zijn. Dat vereist wel moed en lef. Want je weet van tevoren niet welke uitkomsten er gaan komen en dat weerhoudt heel veel mensen ervan om op zoek te gaan.

En dus is de primaire vraag heel simpel: durf jij het pad naar de essentie van wie je bent op te gaan en je opdracht te aanvaarden?

En om terug te pakken naar het onderwerp waar ik mee begon: als je die reis aangegaan bent en weet wat je te doen staat, dan zal dus ook een overstap van Shell naar Greenpeace goed zijn, of van Ahold naar Wakker Dier. Maar net zo goed zal het besluit goed zijn om toch te blijven binnen die commerciële onderneming waar het zo lekker gaat. Omdat de impact die je daar hebt mogelijk groter is dan in een maatschappelijke organisatie. De wereld wordt er niet beter van als iedereen morgen zou overstappen naar een maatschappelijke organisatie. Maar we zullen wél in een betere wereld leven als iedereen zich zou verdiepen in wie hij of zij is en die kracht zou gebruiken in zijn of haar leven.

En laat ik duidelijk zijn: ik geloof niet dat de mens kan veranderen. Veranderen zou zijn dat je iemand anders wordt, en dat is juist helemaal niet het doel van het zoeken naar de essentie van jezelf. Het doel is juist om dichterbij jezelf, de bestaande zelf te komen. En dus gaat het dan ook niet om veranderen maar om ont-wikkelen. Het afwikkelen van de schil van jezelf, van de buitenkant. Net zoals het afpellen een ui: steeds dichterbij de kern, de essentie komen.

En ook al ben ik werkzaam voor een searchbureau en vraag ik dagelijks aan mensen of ze interesse hebben in een mooie nieuwe opportunity in een andere omgeving, preek ik hier dat de daadwerkelijke verandering en dus ont-wikkeling in jezelf zit en niet in je omgeving.

Laat het gras groen zijn bij de burens, kies zelf je eigen kleur.

Dank jullie wel!